

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1743

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369546733

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369546733> | LOG_0277

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546733>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT QUINQUAGESIMUM
NONUM.*Timonius. Timon.*

Timonius est arbor campestris, quæ locum semper occupat inter caricem in apertis planisque campis, & collibus. Plerumque cruris crassitiem, & ad summum illam viri obtinet, nec copiosos gerit ramos vel folia, quæ sibi sunt obposita & quodammodo cruciata, in ramulorum extremo posita & quasi conlecta, quatuor & quinque pollices longa, binos digitos lata, paucis & obliquis admodum costis donata, ab utraque parte acuminata, in medio latissima, vulgaris formæ, seu Laurinis foliis quodammodo similia, sed angustiora & acutiora.

Flores plures simul in racemulo conliguntur, qui sunt flosculi oblongi fordide albicantes, terni simul juncti, horum medius brevissimo insidet pedunculo, & crassissimus est. Fructus rotundæ sunt baccæ, paulo minores illis Oxyacanthæ, ac simili coronula ornata, suntque porro duriusculæ, pallide virentes, dein ex flavo nigricantes, intus repletæ sunt tenuibus, oblongis, & fordide flavescensibus staminibus, quodammodo Papaveris odorem spirantibus.

Trunci cortex fungosus est, crassus, fissus, & ficcus, multis in locis nigricans, acsi adultus esset, succosus, & insipidus. Lignum est album, ac recens, satis grave, sique erigatur, copiosa ex illo exstillat lymphæ, quæ etiam exfluit, si incidatur, siccum vero satis durabile est, si sit vetustorum truncorum.

Nomen. Latine *Timonius*. Nullum gerit nomen Malaisense, excepto quod quidam hanc arborem vocent *Poele Batoo* seu *Caju Belo*, nullo autem modo convenit cum *Poele*, & vera *Caju Belo* longe alia est arbor. Amboinice *Timon* & *Aytimon* vocatur ob nigrum corticis colorem, qualis in *Melopeponie* quodam etiam observatur. In *Loehoea Kenay* dicitur.

Locus. Crescit, uti dictum est, in apertis campis & in ventosis collibus, inter caricem ubique in Amboinensium insulis.

Ufus. Ejus longi & recti rami palis inserviunt, in aqua enim marina durabiliores sunt quam in terra, ad ædium tecta & trabes adhiberi quoque possunt, si crassi ipsius eligantur trunci, sed plebeis tantum in ædibus: Trunci cortex ab exterioribus fordibus depuratus, loco Pinangæ masticari potest cum *Siri* & calce, sed magis amaricat: *Sturni* aliique aves ejus fructus expetunt: Quidam incolæ ejus effodiunt radices, secumque ducunt in itineribus marinis, in quibus multum frigoris aliaque incommoda patiuntur, sique non bene valeant, sentiantque febriles horripilationes, pedumque dolores, hanc masticant radicem cum pauxillo *Caryophyllorum*, *Nucis Moschatæ*, & *Zingiberis*, quæ pasta corpus simul inliniunt.

*Tabula Centesima & Quadragesima*Ramum exhibet *Timonii*.

LIX. HOOFDSTUK.

De Timon-Boom.

Timon is een veldboom, die plaats altyd onder 't sny-gras, op opene vlakke velden, en beuwels hebben wil. Hy is in 't gemeen een dye, en op 't boogst een man dik, niet ryk van takken, nog loof. De bladeren staan tegen malkanderen, eenigzints in 't kruys, dog by malkanderen aan 't voorste der ryskens 4. en 5. duymen lang, 2. vingers breed, met weinige zeer schuynze ribben, agter en voren toegespitst, in 't midden breedst, van een gemeen fatzoen, of de *Laurier-bladeren* wat gelykende, doch smalder en spitzer.

Het bloeyzel komt voort veele by malkander aan een trosje, zynde wyl-witte langhalzige bloempjes, of knoppen, staan altyt 3. by malkanderen, doch 't middelste heeft bet kortste voetje, en werd bet dikste. De vruchten zyn ronde besien, wat kleender dan die van *Hagedoorn*, met diergelyke kroontjes boven op, bardachtig, bleek-groen, daar na uyt den geelen rookverwig, binnen zynze uitgevuld met dunne, langwerpige, en wylgeele zaden, eenigzints riekende na *Papaver*.

De schorffe des stams is voos, dik, gescheurt, en droog, op veele plaatzen swart, als ofze gebrand was, zappig, onsmakelyk. 't Hout is wit, versch zynde redelyk swaar, en als men 't over eynd zet, veel water uitgevende, 't welk bet ook doet, als men daar in kapt, dog droog zynde, redelyk durabel, als bet van oude stammen is.

Naam. In 't Latyn *Timonius*, in 't Maleyts is 't zonder naam, bebalven dat bet zommige *Poele Batoo*, of *Caju Belo* noemen, doch 't heeft geen gemeenschap met 't *Poele*, en 't eygentlyke *Caju Belo* is een andere boom, in 't Amboinsch *Timon* en *Aytimon*, in 't swarte schorffe, als aan een water-Meloen. Op *Loehoe Kenay*.

Plaats. Hy wast, als gezegt, in opene velden, en op luchtige beuwels, in 't Sny-gras overal, in de Amboinsche Eyslanden.

Gebruik. Zyne lange en rechte takken zyn gebruykelyk tot palen of Belos aan de Zerien, want zy in zout water durabelder zyn dan op 't land, men kan 't ook in den buyshouw tot balkjes in 't dakwerk gebruyken, als men dikke stammen aantrest, en dat alleen aan slechte buyzen. De schorffe des stams van de buytensje ruygte gezuuyvert, kan men in plaats van *Pinang* eeten, tot *Siri* en kalk, hoewelze wat bitterachtig is. De *Spreeuwen* en andere *Vogels* eeten de vruchten geern; zommige *Inlanders* graven de wortelen uyt, en voeren die by hun op Zee-reyzen, daar men koude en ongemak moet uitstaan, wanneerze hun dan qualyk gevoelen, als *Koortse* buyvering, en steekten in de beenen: zo knauwenze deze wortel met een weinige *Nagelen*, *Nooten*, en *Gember*, en besmeeren hun daar mede.

*De hondert en veertigste Plaat*Vertoont een Tak van de *Timon-Boom*.

